

Општа астрономија 1, школска 2025/2026

У овом документу ће бити приказани задаци из Опште астрономије 1, који су рађени на часу, као и задаци за самостално вежбање (домаћи).

Задаци рађени на трећим вежбама [26/11/2025]

1. Израчунати азимут и зенитску даљину за звезду Σ ($\alpha = 14^h 12.8^m$, $\delta = 19^\circ 30.3'$), за посматрача у Москви ($\varphi = 55^\circ 45.5'$), у тренутку $s = 5^h 15^m$ звезданог времена.
2. Колики је у Гриничу часовни угао звезде Арктур (α Boötis) чија је ректасцензија $\alpha = 14^h 13^m 36^s.12$, у тренутку када је у Београду ($\lambda = 20^\circ 30' 48''$) месно звездано време $s = 15^h 21^m 14^s.37$?
3. Израчунати висину и азимут, на којима је, посматрач у Београду ($\varphi = 44^\circ 48' 13.2''$, $\lambda = 1^h 22^m 3^s$), посматрао звезду у тренутку њене горње кулминације у Гриничу ($\alpha = 5^h 13^m 26^s$, $\delta = 45^\circ 57.3'$).
4. Израчунати месне екваторске координате звезде чије су хоризонтске координате $h = 71^\circ 7' 7.27''$, $A = 206^\circ 16' 26.2''$, за посматрача у Београду ($\varphi = 44^\circ 48' 13.2''$).
5. Комета има небеске екваторске координате: $\alpha = 21^\circ 58.7$, $\delta = -8^\circ 18'$. Израчунати њене еклиптичке координате ако је $\epsilon = 23^\circ 27' 8.26''$.
6. Небеске екваторске координате звезде α Рег су: $\alpha = 23^h 1.7^m$, $\delta = 14^\circ 52'$. Израчунати за њу времена излаза и залаза за посматрача у Москви ($\varphi = 55^\circ 46'$).
7. Одредити географску ширину места и координате звезде која у том месту излази у $12^h 33^m 24^s$ звезданог времена, и пролази кроз посматрачев зенит. Познато је $t_E = 16^h 50^m 6^s$.
8. Шта се све може одредити из посматраних висина циркумполарне звезде у обема њеним кулминацијама?
9. Одредити¹ просторни угао Ω под којим посматрач са Земље види Сунце ако је привидна величина Сунчевог **полупречника** $2p = 32'$.

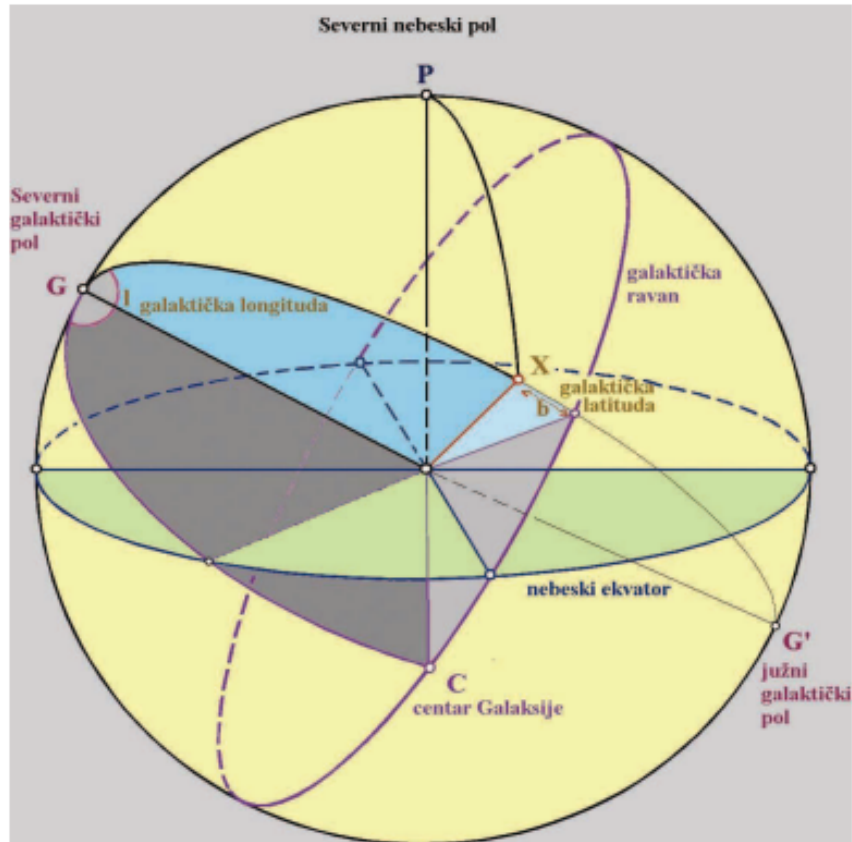
Задаци за домаћи

1. Небеске екваторске координате звезде су: $\alpha = 5^h 13^m 26^s$, $\delta = 45^\circ 57.3'$. Израчунати њене хоризонтске координате за посматрача у Београду ($\varphi = 44^\circ 48' 13.2''$), у тренутку $s = 8^h 40^m 20^s$ звезданог времена.

---

¹Овде користимо да је $\Omega = \frac{\pi R^2}{r^2} = \pi p^2$, гдје је R стварни полупречник, а r растојање од Сунца.

2. Написати једначине за прелазак из галактичких у небеске екваторске координате и обрнуто $(l, b) \rightleftharpoons (\alpha, \delta)$. Видети објашњење испод.

Слика 1: Галактички координатни систем.

Сферни троугао ΔGXP (са слике 1): ако тело X има екваторске координате (α, δ) и галактичке координате (l, b) , онда су елементи: $PX = 90^\circ - \delta$, $GX = 90^\circ - b$, $GP = 90^\circ - \delta_G$, $\angle P = \alpha - \alpha_G$, $\angle G = \theta - l$. Даље, вредности специфичних углова су: $\theta = 123^\circ$, $\alpha_G = 12^h 49^m$, $\delta_G = 27^\circ.4$, где се θ обично назива положајним углом галактичког центра.

3. Рак маглина има небеске екваторске координате: $\alpha = 5^h 31^m.5$, $\delta = 21^\circ 59'$. Израчунати њену галактичку латитуду и лонгитуду.

Трансформације координатних система

- Хоризонтске и месне екваторске координате $(A, z) \rightleftharpoons (t, \delta)$:

$$\begin{aligned}\cos z &= \sin \varphi \sin \delta + \cos \varphi \cos \delta \cos t \\ \sin z \sin A &= \cos \delta \sin t \\ \sin z \cos A &= -\sin \delta \cos \varphi + \cos \delta \sin \varphi \cos t\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\sin \delta &= \cos z \sin \varphi - \sin z \cos \varphi \cos A \\ \cos \delta \sin t &= \sin z \sin A \\ \cos \delta \cos t &= \cos z \cos \varphi + \sin z \sin \varphi \cos A\end{aligned}$$

- Небеске екваторске и еклиптичке координате $(\alpha, \delta) \rightleftharpoons (\lambda, \beta)$:

$$\begin{aligned}\sin \beta &= \cos \varepsilon \sin \delta - \sin \varepsilon \cos \delta \sin \alpha \\ \cos \beta \cos \lambda &= \cos \delta \cos \alpha \\ \cos \beta \sin \lambda &= \sin \varepsilon \sin \delta + \cos \varepsilon \cos \delta \sin \alpha\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\sin \delta &= \cos \varepsilon \sin \beta + \sin \varepsilon \cos \beta \sin \lambda \\ \cos \delta \cos \alpha &= \cos \beta \cos \lambda \\ \cos \delta \sin \alpha &= -\sin \varepsilon \sin \beta + \cos \varepsilon \cos \beta \sin \lambda\end{aligned}$$